KONSERNSCHÄFEREN

Bruno B har en MBA, er tannkirurg og har en doktorgrad i statsvitenskap. Alt han trengte var å ta en telefon.

TESKT **DANIEL G. R. BUTENSCHØN** FOTO **JIMMY LINUS**

– **ALMEDA UNIVERSITY**, det er Jennifer!

Stemmen i telefonen er imøtekommende som en nydusjet purser.

«A genuine college degree in 2 weeks!», sto det i eposten. «Har du noen gang tenkt at det eneste som stopper deg fra en flott jobb og høyere lønn er et par bokstaver bak navnet ditt? Nå får du dem for bare 500 dollar! Bestill graden din i dag! Ring nummeret under!».

Vi ringte som vergen til Bruno B.

ALMEDA: – Dette er et akkreditert program som belønner deg for livserfaring og private studier. Vekttallene kan ikke overføres til andre studiesteder, men kan brukes i arbeidslivet. Vi tar deg på ordet: Om du er profesjonell og det eneste du mangler er dokumentasjonen, kan diplomet brukes til å oppfylle det kravet. Hva er Brunos bakgrunn?

DN: – Han har studert zoologi i store deler av livet – med særskilt interesse for kattedyr – og er for tiden sikkerhetssjef for en familiebedrift.

ALMEDA: – Great! Om ti dager kan Bruno motta en bachelor, master eller en Ph.d. Da kan han lovlig kalle seg doktor.

DN: – Og om arbeidsgivere ringer dere for referanser?

ALMEDA: – Vi har gjort verifiseringen til en eksakt vitenskap. Almeda er ikke bare et universitet, men en tjeneste. Vi har holdt på med dette siden 1983 og aldri fått en klage.

DN: – Ikke engang over at dere ikke er akkreditert av anerkjente myndigheter?

ALMEDA: – Akkreditering er bare noe de bryr seg om i den akademiske verden.

Noen uker senere ligger Bruno B.s laudable «Master of Science in Security Management» i postkassen. Regning: 3500 kroner. Papirene er utstedt av Almeda University i USA, en referanse Bruno har til felles med 3697 mennesker på det sosiale nettverket LinkedIn.

Ganske imponerende for en to år gammel hund.

BLØFFEPIDEMI. I disse dager mottar tusenvis av avgangsstudenter et vitnemål som bevis på hardt arbeid og ervervet kunnskap. Samtidig mottar tusenvis av andre sine papirer uten seremonier og taler: De spaserer bort til postkassen og fisker ut noe som ser ut som et ekte diplom, men som de har gjort lite arbeid for å få. Så enkelt er det, at selv en hund kan klare det.

Almeda University er akkreditert av en organisasjon det selv har opprettet og deler ut grader i høyere utdannelse basert på «livserfaring» og lite annet. Almeda er en velkjent «diplommølle». Begrep dekker både salg av ekte diplomer fra uakkrediterte «bløffuniversiteter», og salg av falske diplomer fra ekte universiteter.

– Bruno bryter ikke loven før han bruker papirene til å skaffe seg fordeler. Almeda University bryter ikke loven før de selger produktet på falske premisser, noe som er vanskelig å bevise, sier konstituert avdelingsleder Rolf Lofstad i Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) – den offentlige kvalitetssikreren for høyere utdanning.

– Likefullt tilbyr diplommøllene instrumentene som lar folk bli kriminelle: Fra terrorister som bruker studievisum til å komme seg over landegrenser, til trygdebedrageri og medisinsk feilbehandling.

Skrekkhistoriene er mange: Den ukvalifiserte ingeniøren bak mangelfulle belastningstester av en gangbro; småflypiloten som krasjlandet med et falskt sertifikat; legen bak et dusin fatale feilbehandlinger. Jukserne er overalt i samfunnet. Da en amerikansk diplommølle nylig ble rullet opp, publiserte myndighetene listen på 10.000 navn som hadde handlet vitnemål. På listen sto beslutningstagere i blant annet CIA, Nasa og Det hvite hus.

Den amerikanske privatetterforskeren John Bear har fulgt diplommøllene siden syttitallet:

– Dette handler ikke om den sporadiske forfalskeren som knipes av arbeidsgiveren, studiestedet eller politiet. Dette er en internasjonal epidemi der millioner av mennesker – leger, ingeniører, direktører, professorer – bruker falske papirer som de ikke har fortjent. De mater en milliardomsettende global industri som er potensielt dødelig og kontrolleres av velsmurte kriminelle nettverk. →

BRUNO BRYTER IKKE LOVEN FØR HAN BRUKER PAPIRENE TIL Å SKAFFE SEG FORDELER

ROLF LOFSTAD avdelingsleder i NOKUT

DIPLOMMØLLER OG BLØFFUNIVERSITETER

EN ORGANISASJON eller bedrift som utsteder eller selger falske og verdiløse grader uten å stille egentlige krav til studier og uten at noen anerkjent myndighet utøver tilsyn over virksomheten. Enten falske diplomer fra ekte universiteter, eller «ekte» grader fra et bløffuniversitet. Bløffuniversiteter har et eller flere av disse kjennetegnende:

- **OPPGIR** akkreditering fra ikke anerkjent organisasjon eller toner ned betydningen av akkreditering.
- **NAVNET** til forveksling likt navnet på et ekte universitet.
- **ADRESSEN** er oppdiktet eller misvisende – kan kun kontaktes via nett eller faks.
- **MINIMALE** opptakskrav.
- **SIER AT** det ikke er et bløffuniversitet.
- **PRIS** oppgis per grad, ikke per termin.
- **LIVSERFARING** tilstrekkelig grunnlag for eksamen.
- **BILDE** av lærestedets diplom på nettsiden.
- **PAPIRENE** kan tilbakedateres.

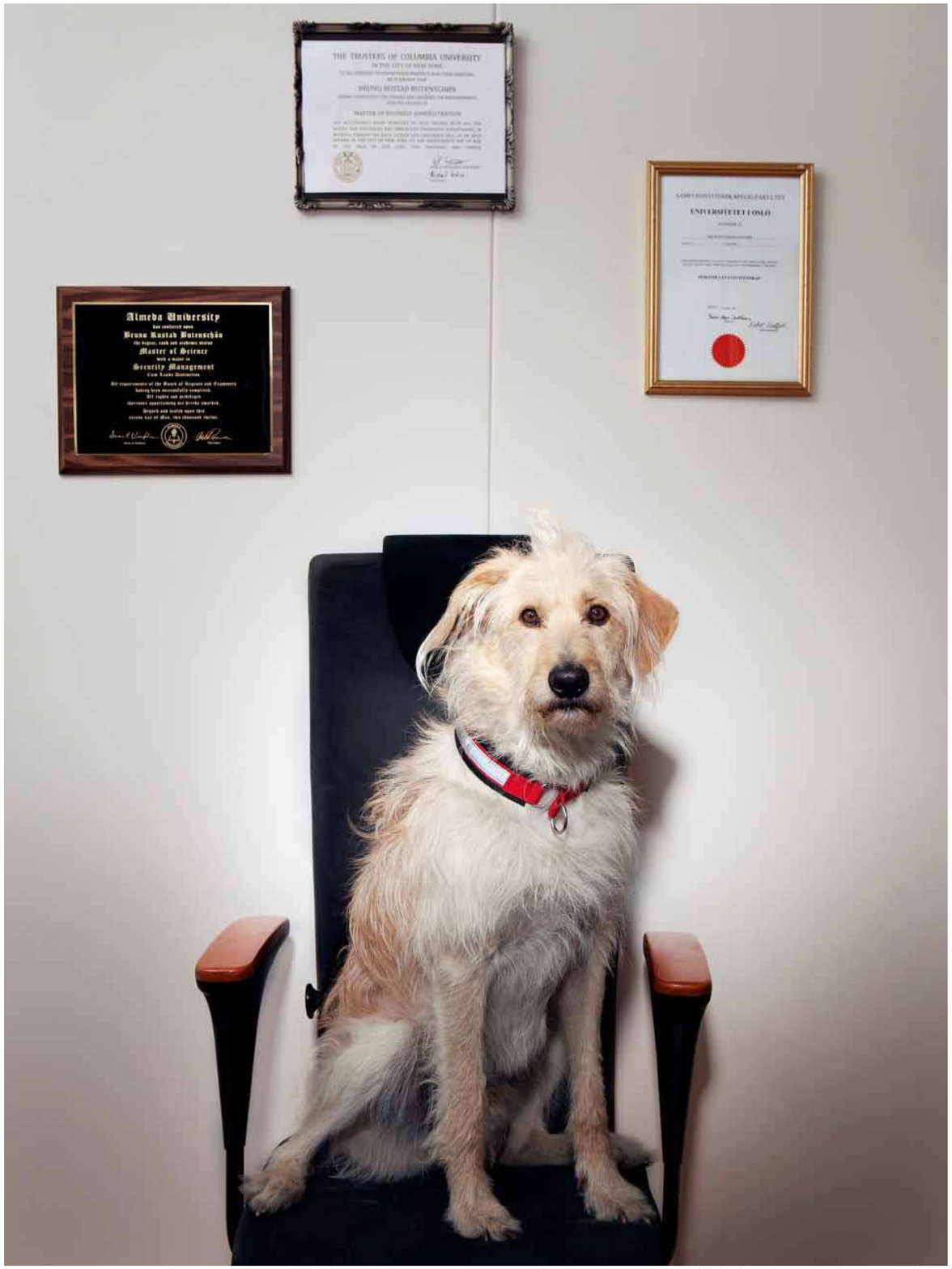

SJEFSKONGEHUSKY. *Master of Security Management fra Almeda University. Bruno er en blanding av schäfer, husky og kongepuddel. Like fullt har han ordnet seg åtte universitetsgrader på én måned. De koster mye penger og lite arbeid. De brysomme spørsmålene dukker ikke opp før jobbintervjuet – og sannsynligvis ikke da heller.*

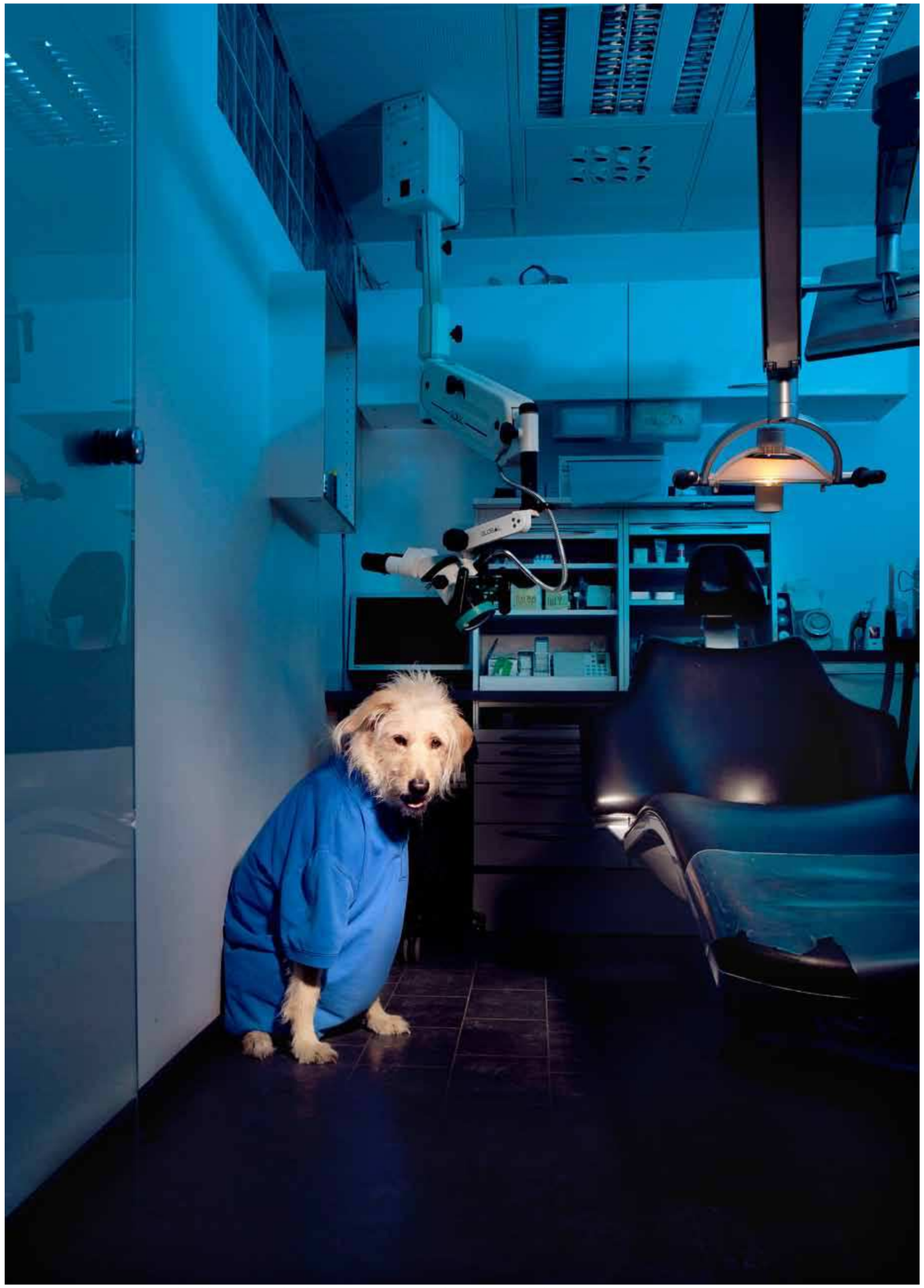

DYR LEGE. *PhD i tannhirurgi fra Harvard University. Vet du hvor tannlegen din har diplomet sitt fra? Diplommøllene tilbyr grader rasket sammen av tilfeldigheter: Strøjobbene, de halve grunnfagene og hjærlighetssorgene sauses sammen til et vitnemål med det fleksible begrepet «livserfaring» i fagkombinasjonen.*

LØBERGS LØGN. Det var den totale krasj mellom liv og lære. Statens autorisasjonskontor for helsetjenester (SAHF) ble opprettet for å knipe juksere i helsevesenet. I 2008 avdekket en rapport at SAFH kan ha godkjent helsearbeidere utstyrt med falske sertifikater og lisenser fra bløffuniversiteter i blant annet Romania. Så smalt den store bomben: Også SAFHs egen administrasjonssjef Liv Løberg var en jukser.

I en årrekke har Løberg søkt og fått jobber ved hjelp av falske papirer fra fem ulike, velrenommerte utdanningsinstitusjoner i inn- og utland. I retten hevdet hun at hun fikk de falske dokumentene da 12 studiekamerater feiret at de var ferdig med et kurs ved West Kent College i 1992: «Det var en spøk fra en bekjent. Han overrakte noen av oss eksamensdokumenter. De var rullet sammen med bånd rundt, slik de er i England. Jeg hadde ikke bedt om dem», forklarte Løberg ifølge rettspapirene.

En kommentator i Dagens Næringsliv, Eva Grinde, jobbet med Løberg i Flyktningehjelpen på midten av nittitallet. Grinde stusset da hun fikk høre om Løbergs akademiske bragder i London:

– Dette så da veldig kjent ut, tenkte jeg. Bachelorgraden fra Queen Mary College og mastergraden ved London School of Economics er de samme som jeg tok. Samme datoer, også, og med samme resultat. Men det var ingen andre nordmenn som tok disse to gradene på dette tidspunktet, sier Grinde.

DN har sammenlignet Grindes diplomer med dem som Løberg brukte for å skaffe seg toppjobber ved blant annet Veterinærhøyskolen og Ullevål sykehus. Papirene er identiske, ned til signaturene. Det eneste som er byttet ut er teksten i midten.

-Jeg kan ikke skjønne hvilke andre steder Løberg kan ha fått det fra, sier Eva Grinde, som skrev en kommentar om dette i Dagens Næringsliv.

Grinde studerte i drøye fire år for å få de to gradene. Liv Løberg skaffet seg den samme kompetansen på en langt mindre tungvint måte. Liv Løbergs advokat Erling O. Lyngtveidt har gitt følgende kommentar:

– Det er ikke aktuelt for Liv Løberg å gi intervjuer eller å kommentere spekulasjoner eller påstander som rettes mot henne av eller i pressen. Hun forholder seg inntil videre kun til rettsvesenets aktører.

Løberg-saken går uansett til kjernen av diplommøllenes voldsomme vekst: For både kjøper og selger er det enkelt, tidsbesparende, lukrativt og – med mindre man tråkker svært feil – nesten risikofritt.

ONLINEBOMBEN. Vitnemålsfabrikkene er like gamle som universitetene selv. I renessansen ble franske og italienske universiteter satt under press av oppkomlinger paven ikke hadde godkjent. En utdanningsboom på slutten av 1800-tallet førte til et oppsving av diplommøller på begge sider av Atlanteren. Tvilsomme brevkurs hadde sin storhetstid på 1980-tallet, da avisene ble bombardert med rubrikkannonser. FBIs egen diplommølleenhet DipScam slo hardt ned på dem, men ble lagt ned da sjefen pensjonerte seg i 1991. Det var det verst tenkelige tidspunkt. Berlinmurens fall åpnet Øst-Europa for akademiske svindlere. Markedstilpasningen var dramatisk for de statsstøttede universitetene. Skoler i blant annet Romania, Bulgaria og Russland opprettet programmer rettet mot vestlige studenter, med løse opptakskrav og tvilsomme grader i blant annet medisin.

– Betaler du nok, får du ikke bare doktorgraden, men hele avhandlingen. En utro tjener på innsiden sørger for å føre graden inn i universitetets datasystem, der den vil være ekstremt vanskelig å etterprøve, sier Rolf Lofstad i NOKUT.

Så kom dotcombølgen, og med den en lovende nyvinning: onlinegraden.

– Nettundervisning sto frem med menneskehetens uunngåelige progresjon og spådommer om de fysiske universitetenes undergang i ryggen, sier David Noble, en professor som har skrevet boken «Digital diploma mills».

– Det var intet mindre enn det globale teater som gjaldt. Nå kunne alle i hele verden få seg utdannelse fra et toppuniversitet!

Og toppuniversitetene kastet seg på onlinebølgen med håp om markedsandeler og aksjeutbytte. De mistet fort kontrollen. Mange ble ofre for bedragere. Skrekkeksemplet er Wales University, Storbritannias nest største universitet. De 70.000 studentene kunne ta gradene på «affilierte» studiesteder over hele kloden. Snart havnet universitetet i så mange fastlåste konflikter med useriøse utbydere at deres omdømme ble ødelagt. Ifjor la University of Wales ned driften.

NORSKE SVINDLERE. Bruken av falske studiepapirer i Norge er mangedoblet i løpet av få år. Denne fastslår en rapport som NOKUT gir ut denne uken.

Blant vitnemålene vi bestilte til hunden Bruno var også et falsk diplom i statsvitenskap fra Universitetet i Oslo (UiO). Diplomet er med unntak av noen skrivefeil en god etterligning – ned til papirtypen, vannmerket, signaturene og det uthevede røde emblemet. Studiedirektør Monica Bakken forteller at UiO bare ifjor anmeldte syv personer for bruk av slike papirer:

– Vi avdekker langt flere forfalskninger enn før. Akademia har alt å vinne på å kjempe mot diplommøllene. Det er vårt omdømme som står på spill, og omdømmet er viktig for å sikre oss nye studenter og gode lærerkrefter, sier Bakken.

Også på Handelshøyskolen BI merker de en økning i falske papirer. Skolen har anmeldt 12 personer de tre siste årene.

– Vi bruker mye ressurser på å avdekke falske vitnemål og anmelder alle forsøk der vi stadfester høy sannsynlighet for forfalskning. I tillegg opplever vi flere tilfeller der vi ser mistenkelige opptakspapirer. Da ber vi om ytterligere informasjon. De fleste vi kontakter hører vi aldri fra igjen, forteller studiedirektør Marianne Schei.

DISSE GRADENE HAR BRUNO FÅTT INNVILGET

FALSKE DIPLOMER FRA EKTE UNIVERSITETER:

- **MASTER OF BUSINESS ADMINISTRATION** (MBA) fra Columbia University
  Pris:2600 kroner
- **DOKTOR I STATSVITENSKAP** fra Universitetet i Oslo.
  Pris: 2400 kroner.
- **SIVILINGENIØR** fra Massachusetts Institute of Technology (MIT).
  Pris: 1.500 kroner
- **MASTER OF ARTS I TEATERVITENSKAP** fra Oxford University
  Pris: 1.900
- **PHD I TANNKIRURGI** fra Harvard University
  Pris:3200 kroner.

EKTE GRADER FRA BLØFFUNIVERSITETER:

- **MASTER OF SCIENCE I SECURITY MANAGEMENT** fra Alemda University.
  Pris: 3.500 kroner.
- **EXAMEN ARTIUM** fra Belford High School. Pris 2.900 kroner.
- **BACHELOR-, MASTER- OG PH.D-GRAD STATSVITENSKAP** – inklusive avhandling – fra Belford University.
  Pris: 19.000 kroner

Rolf Lofstad i NOKUT konstaterer at forfalskning av studiepapirer er blant de hurtigst voksende kriminelle områdene i verden:

– Likevel er næringslivets og rettsvesenets bevisthet rundt dette ekstremt begrenset, og på grensen til bevisstløst. Det er ufattelig med tanke på de kostnadene feilansettelser og skadevirkningene har.

I mellomtiden er diplommøllene blitt en sofistikert og velsmurt industri.

GRADERT SVINDEL. Det er ti år siden nå, men David Levin husker det godt.

Arbeidsdagene i Jerusalem begynte rundt midnatt, mens resten av det ultraortodokse nabolaget Mea Sharim sov. Levin satte seg ved datamaskinen og begynte å selge universitetsgrader.

– Selgerne var ortodokse jøder med skjegg og kippa. Vi ble forsikret om at det vi gjorde var både lovlig og velsignet av rabbinere. Jeg plottet kundens navn inn i en mal, type grad og avgangsdatoen og la til en linje om personen skulle ha laud, magna cum laude eller summa cum laude. Så sendte jeg alt til et trykkeri i California, forteller Levin.

Levin kunne tjene 100.000 kroner i måneden på å selge grader fra læresteder med navn som University of Wexford, Shelbourne University og University of Palmers Green. Han spilte en liten rolle i svindelorganisasjonen University Degree Program (UDP):

– Kundene var lærere og forretningsmenn, ingeniører og offentlige tjenestemenn. Jeg hadde alle gradene de kunne tenke seg, inklusive medisinske som pediatri og hjertekirurgi. Det gjorde våre bakmenn svært rike.

Eierne var det amerikanske ekteparet Jason og Caroline Abraham. De opererte callsentre i Jerusalem og i Budapest, et trykkeri i California, og skjulte pengestrømmen gjennom operasjoner i USA, Bahamas og Kypros. Amerikanske etterforskere estimerte at UDP hadde 100 ansatte og omsatte 200.000 diplomer for 2,5 milliarder kroner mellom 1995 og 2004. I 2004 ble UDP stengt etter at amerikanske og britiske myndigheter gikk etter dem for skatteunndragelse.

– Jason var en skremmende og ustabil mann, sier Levin, som fortsatt frykter sin tidligere sjef og ønsker at vi bruker et fiktivt navn.

Utad holdt ekteparet Abraham en lav profil. På nettet bygget de derimot historiens største nettverk av bløffuniversiteter. Nettsidene var profesjonelt utført. En skeptiker ville kanskje stusset over et universitet uten ansatte, fysisk adresse eller grunnleggingsdato. Men som David Levin påpeker: Det er ikke skeptikere som ringer slike universiteter.

– UDP var først til å tilby vitnemål og anbefalingsbrev som klientene kunne bruke til å puffe opp svindelen. Vi hadde til og med egne telefonnumre som arbeidsgivere kunne ringe for å verifisere graden til en jobbsøker. Etterspørselen var endeløs.

AKKREDITERINGENS KUNST. Det er lenge siden Maxine Asher var en oppdager, ledet ekspedisjoner på jakt etter det tapte kontinentet Atlantis, besøkte saudiske prinser og fikk julegaver av Yasir Arafat. I dag er hun 81 år gammel og bor i fjerde etasje i en bygård i Los Angeles omgitt av faksmaskiner. Herfra driver hun American World University (AWU).

American World University har 7000 studenter, sier Asher. Flere av studentene er norske. I fjor mottok NOKUT ti søknader om godkjenning av papirer fra AWU. Alle ble anmeldt og sist mai ble en mann dømt til betinget fengsel i Fredrikstad tingrett for falsk for-

SLIK OPERERTE UNIVERSITY DEGREE PROGRAM (UDP) – VERDENS STØRSTE DIPLOMMØLLE

▸ **UNIVERSITY** Degree Program var – og er sannsynligvis – verdens største diplommølle. UDP skal ha omsatt 200.000 falske grader med en omsetning på 400 millioner dollar mellom 1995 og 2004.
KILDE: «DEGREE MILLS», EZELL & BEAR

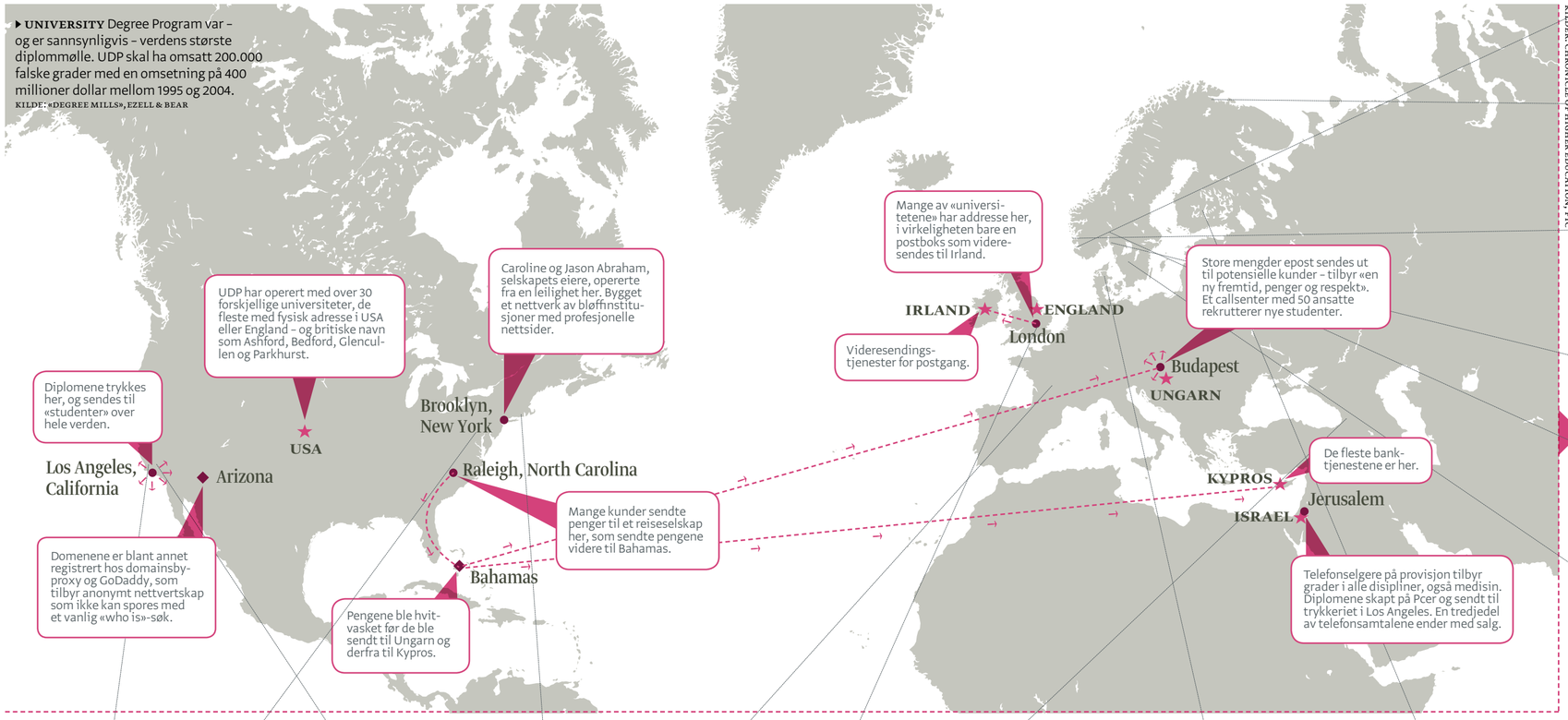

KILDER: CHRONICLE OF HIGHER EDUCATION, FTC

CALIFORNIA
I mai ble Yahoos konserndirektør Scott Thompson sparket etter en skandale utløst av falske studiepapirer. Thompson løy på seg en grad i regnskapsføring.

THREE MILE ISLAND
FBI avslører sjefsingeniør ved atomkraftverket har en grad fra et bløffuniversitet. Heller ikke i Norge er det lovpålagt bakgrunnsjekk av ingeniører.

CALIFORNIA
Den sørkoreanske rapperen Daniel «Tablo» Lee i den internasjonale hiphopsuksessen Epik High gikk i fjor fra status som nasjonalhelt til fredløs i hjemlandet når hans to grader fra Stanford University (California) trekkes i tvil. Gradene er ekte.

RHODE ISLAND
Lege John Curran med falske papirer dømmes til 12 år i fengsel for svindel og hvitvasking etter å ha forårsaket at en 18-åring døde av kreft uten å motta behandling.

FRANKRIKE
Franske toppuniversiteter regner med at 4–5 prosent av mottatte søknader har falske dokumenter.

LONDON
En rettsmedisinsk ekspert som i 27 år vitnet for politiet under mottoet «Exposing unrighteousness for the sake of righteoussness» hadde en helt fiktiv bakgrunn.

GEORGIA
Kriminell organisasjon brytes opp av myndighetene etter å ha solgt falske grader fra landets universiteter.

DANMARK
En irsk doktor i medisinsk antropologi fikk tildelt 25 millioner kroner på bakgrunn av en grad han fikk fra postboks 13 i Spentrup ved Randers – også kjent som bløffuniversitetet Knightsbridge University.

FINLAND
De finske autorisasjonsmyndighetene mistenker to leger for å være falske, angivelig i samarbeid med studiestedet i Russland.

KINA
Det sirkulerer offisielt en million falske grader i Kina, «selv om myndighetene tror det reelle tallet er langt høyere», ifølge Chronicle of Higher Education.

BLØFFENE

STAVANGER
«University of Norway» lå i Bergen, ble drevet fra Stavanger. Lagt ned etter at bakmennene prøvde å registre «universitetet» i Brønnøysund.

KRAKOW
En utenlandsk lege med falske papirer og stempelet «uegnet» i Sverige fikk jobb som vikarlege i Hammerfest. Kommunen tok selvkritikk for å ha sjekket legens bakgrunn for dårlig.

BØMLO
Mens den norsk-afrikanske fastlegen ble politietterforsket på Bømlo for falsk identitet og falske legepapirer, fikk han ny jobb i Sund og løyve til å skrive ut sentralstimulerende midler. Han har 12 tilsynssaker på seg siden 2006. Mannen har papirer fra et universitet i Bulgaria fra 1991.

FREDRIKSTAD
Mann dømt til 30 dager betinget fengsel fengsel for å ha søkt NOKUT om godkjenning av to grader fra American World University.

OSLO
I flere år ledet han smittejakten mot Oslos restauranter. Mattilsynets tidligere seksjonssjef Christoffer M. Nielsen (49) ble politianmeldt for dokumentfalsk og for å ha oppført en mastergrad i veterinærmedisin.

SVERIGE
Aarbeidsmarkedsminister Sven Otto Littorin hadde en MBA-eksamen fra det uakkrediterte Fairfax University i USA. Littorin ville ikke la noen lese avhandlingen, fjernet opplysningen fra cv-en, og beholdt jobben.

UDP FORTSATT OPERATIVE

▸ **I 2003** gikk amerikanske og britiske myndigheter til aksjon mot UDP og relaterte forretninger, inkludert salg av falske førerkort. Abrahamene betalte 60.000 dollar i bot og lovet å holde seg unna diplomindustrien. Ved hjelp av databasen til Accredibase ser en at nettverket fortsatt opererer. Flere av de gamle UDP-universitetene er aktive på nett, og deler en enkel IP-adresse med flere nyere bløffuniversiteter:

KILDE: ACCREDIBASE

IRONI I

Umberto Bossi, grunnleggeren av det italienske høyre-partiet Liga Nord, ga sønnen Renzo økenavnet «Ørreten» som kommentar på hans intelligens. Det ble ståhei denne måneden da det fremkom at parlamentsmedlem Renzo har en falsk treårig MBA fra Albania, landet Liga Nord slo seg opp på ved å kalle idioter.

IRONI II

Liv Løberg var satt til avdekke juksere i helsevesenet, men var selv en jukser. Hun forfalsket blant annet studiepapirene til en journalist i Dagens Næringsliv.

SPOKANE WASHINGTON

10.000 mennesker – blant dem ansatte i NASA, Helsedepartementet, CIA og Det hvite hus, betalte millioner av dollar til Dixie Randocks diplommølle Saint Regis. Dømt til tre år i fengsel for svindel i 2008.

ANDERS BEHRING BREIVIK OG DIPLOMASERVICES.COM

Mellom 2003 og 2006 drev Anders Behring Breivik en rekke internettsider som han benyttet til å selge falske vitnemål, deriblant diplomaservices.com. De fleste av nettsidene ble opprettet gjennom tjenesten Katz Global som tilbyr anonymt vertskap for domener. Noen av sidene registrerte han i eget navn, mens han andre ganger benyttet aliaser som «Henry Benson» og «Axel Downing» – samt en adresse i Pilestredet i Oslo. Diplomaservices.com solgte bachelor-, master- og doktorgrader for 185 dollar, samt en samlet pakke på 295 dollar. Kjøperne overførte penger via blant annet betalingstjenesten Paypal Fra 2003 til 2006 tjente Breivik 3,6 millioner kroner på virksomheten. Pengene ble satt inn på 14 ulike bankkonti i syv forskjellige land. En amerikansk konkurrent informerte norske myndigheter om virksomheten. Våren 2006 skrev Breivik: «På grunn av endringer i det amerikanske politiske miljøet de siste seks månedene kan ikke Diplomaservices.com tilby grader. Alle nåværende bestillinger vil bli levert som planlagt.»

SLIK FÅR DU EN FALSK GRAD

ACCREDIBASE HAR I DAG registrert 2615 uakkrediterte universiteter – en økning på 48 prosent det siste året. Ytterligere 2000 kandidater etterforskes. Spekteret kan grovt deles i tre:

● **GRAD FOR CASH:** Du mottar en epost og ringer nummeret. Mot noen tusenlapper får du et diplom fra for eksempel Almeda University. De tilbakedaterer papirene, og du kan til og med bli summa cum laude - mot et ekstra vederlag.
● **LITT JOBB:** En annonse fanger oppmerksomheten. Etter en innledende telefonsamtale sender du inn et «resumé» for evaluering. På bakgrunn av dette får du godskrevet et solid antall vekttall for «life experinece». Du leverer kanskje litt ekstra arbeid og noen oppgaver. En grad det tar fire år å få i den akkrediterte verden, anskaffes på uker eller måneder. Presidenten til Novus University, Natalie Handy, sier til Chronicle of Higher Education at hennes institusjon ikke må regnes som en «diplommølle» fordi doktorgraden krever en 55 siders avhandling: «Det er ikke slik at du bare betaler og vi sender deg en grad».
● **IKKE HELT EKTE VARE:** På dette nivået ligger en del fjernundervisningsprogrammer med legitim akkreditering. Programmet kan ta over et år å fullføre. Du skriver oppgaver og tar kurs, men i noen tilfeller kommer halvparten av vekttallene fra «livserfaring». Professorer ved akkrediterte universiteter har hatt bijobber for uakkrediterte institusjoner som Kennedy-Western University. «Å få studenter til å hoppe gjennom noen ringer, betyr ikke at de hopper gjennom de riktige ringene», sier en verifiseringsetterforsker til Chronicle.

UNIVERSITY OF LONDON

Liv Ranes-Kendall
of
The London School of Economics and Public Administration

having completed the approved course of study and passed the examinations as an Internal Student in the Faculty of Economics and Public Administration has this day been admitted by the Senate to

the Degree of

MASTER OF SCIENCE

with Distinction

in Health Economics

Vice-Chancellor

Director, The London School of Economics

21 November 1990

UNIVERSITY OF LONDON

Eva Grinde
of
The London School of Economics and Political Science

having completed the approved course of study and passed the examinations as an Internal Student in the Faculty of Economics and Political Science has this day been admitted by the Senate to the Degree of

MASTER OF SCIENCE

with Distinction
in Politics 1 - Political Theory

Vice-Chancellor

Director, The London School of Economics and Political Science

21 November 1990

LØBERG-SAKEN

● **SOMMEREN 2010** kom det frem at administrasjonssjef Liv Løberg i Statens Autorisasjonskontor for Helsepersonell (Safh) hadde brukte falske vitnemål.

● **LØBERG** – en utdannet hjelpepleier – brukte falske vitnemål fra: Sabbatsberg Sjukhus (sykepleier); Karolinska institutet (spesialsykepleier); Queen Mary College (Bachelor i økonomi); London School of Economics and Public Administration (Master i helseøkonomi; Godkjent siviløkonom fra NHH.

● **LØBERG INNRØMMET** skyld. Idømt 14 måneders fengsel, derav fem måneder ubetinget, for bedrageri og til å betale tilbake deler av lønnen hun har fått de siste ti årene. Løberg har anket dommen.

FINN FEM FEIL.

❶ Skolens navn er feil. Gjentas på papirene fra NHH. ❷ Snittet på den vedlagte karakterutskriften var ikke i nærheten av nivået som trengtes for karakteren «distinction». ❸ Underskriftene er nøyaktige kopier av de ekte underskriftene på Grindes vitnemål. ❹ Rett kopi-stemplet på de fleste dokumentene er fra St.Hanshaugen-Ullevål Trygdekontor, der Løberg var sjef. ❺ Fjernet det riktige navnet for harmoniseringens skyld.

HUNDEHUS. *Master of Science i Civil Engineering fra Massachusetts Institute of Technology. Det er lihe enhelt å forfalske et diplom som det er å trykke "print" på en sofistikert printer. Det er ofte vanskelig å skille Brunos falske diplomer fra de ekte: Papirkvaliteten, det uthevede gullstemplet, vannmerket – alt er på plass.*

LUFTIG CV. *Et vitnemål er en bekreftelse på at en har kompetanse som er viktig for å utføre krevende oppgaver, som å fly. I USA hjelper 1500 selskaper arbeidsgivere med å verifisere cv-ene til arbeidssøkere som Bruno. I Norge har vi ett slikt selskap.*

➜ klaring og bruk av falske dokumenter. Retten kjøpte ikke forklaringen om at han trodde at universitetets akkreditering var solid.

– American World University er ingen bløff! Vi er akkreditert av World Association of Universities and Colleges! sier Asher til DN.

I 1993 ble Asher en sentral figur i den skyggefulle verden av uakkreditert høyere utdannelse. Hun inviterte 500 «alternative» universiteter til et møte i Zürich. De som møtte opp grunnla nettopp World Association of Universities and Colleges (WAUC). WAUC er ikke er anerkjent av amerikanske myndigheter, men gir like fullt sitt kvalitetsstempel til en rekke bløffuniversiteter, deriblant Ashers eget.

– Jeg innså at alle var ute etter akkreditering, og de godkjente organisasjonene ville bare ikke gi oss det. Utdanningssystemets regler for akkreditering skaper en barriere mot innovasjon, sier Asher.

WAUCs 50 medlemmer skryter i dag av akkrediteringen i store annonser bak i aviser som USA Today. Asher tror etterspørselen etter akkrediteringstjenester som hennes vil eksplodere:

– Hvis du shopper et par nye sko, må det vel være opp til deg å bestemme hvor du vil gå og om kvaliteten er god nok!?

1-2-3-LAUD! Ekteparet Abraham og Maxine Asher var pionérer for en modell som nå brukes av minst 500 diplommøller og 2500 uakkrediterte universiteter. Det britiske verifisieringsselskapet Accredibase rapporterte en økning i registrerte bløffuniversiteter på 48 prosent ifjor. I tillegg kommer hundrevis av spesialiserte printsjapper, som trykker falske diplomer fra ekte universiteter. De har store databser med maldokumenter fra de fleste studiesteder av størrelse, blant annet norske universiteter og høyskoler. Det er slike tjenester Anders Behring Breivik skal ha tjent penger på å videreformidle – en praksis han under rettssaken selv har karakterisert som «umoralsk».

FBI anslår at industrien omsetter for 10 milliarder kroner i året. David Levin er ikke i tvil om at det er pionerene som fortsatt styrer bransjen:

– Abrahamene flyttet bare operasjonen til andre deler av Jerusalem og Europa. E-postene de sender er identiske. Ordlyden på nettsidene også, sier Levin.

DNs egne undersøkelser bekrefter at nettverket rundt UDP fortsatt opererer, og gir et bilde av hvordan de store diplommøllene opererer. Flere gamle UDP-universiteter eksisterer fortsatt. Et søk hos Accredibase viser at de leder til den samme ip-adressen – hvilket innebærer at de opereres fra én server og av én aktør. Fra samme adresse drives også flere nye bløffuniversiteter. Det er blitt vanskeligere å avdekke hvem bakmennene er, siden doménene nå ligger hos mellomselskaper som tilbyr anonymt vertskap. Men telefonnumrene knyttet til UDP-klonene som sier de har adresse i Storbritannia, er påfølgende og viser at de er opprettet samtidig.

Den avgåtte FBI-agenten Allen Ezell har fulgt industrien i førti år:

– Det kreves nå universitetspapirer som billett inn i en global økonomi. Parret med mulighetene til å kjøpe dette billig og anonymt har det ført til en eksplosjon av falske papirer. De største bombene ligger sannsynligvis i land som Norge, der dere ikke tror dette problemet eksisterer. Men vet du egentlig hvor legen din, advokaten eller politikeren din fikk vitnemålet sitt?

JUKSESAMFUNNET. Hunden Bruno følger opp. Først med en artium fra Belford High School. Han tar en test med hundre spørsmål, der det første er: «Hvor bor presidenten i USA?». Belford High School anbefaler at Bruno går videre ved Belford University. Bruno vil ha en Ph.d. i internasjonal politikk. Han bes om å legge ved en avhandling, og sender det politiske charteret til den palestinske organisasjonen Hamas. Etter to dager ringer Belford for å gratulere og diskutere betalingsalternativene.

Mange nordmenn pynter på cv-en. I en undersøkelse fra InFact innrømmer én av tre norske arbeidssøkere under 25 år å ha jukset med dokumentasjonen i forbindelse med jobbsøking. Nesten halvparten av norske HR-folk som jobber direkte med rekruttering sier at de har har erfart «grov juks», ifølge en undersøkelse fra Kelly Services. Det meldes om en tidobling i ferskede fuskere på universitetet på ti år. Juks er i ferd med å bli en suksesstrategi, tror filosof Einar Øverenget:

– Kravet om suksess er økende for stadig flere. Men 100 meter kan ikke løpes på 0,0. Vi kommer til et punkt hvor det ikke løpes fortere, med mindre man jukser. Vi er nok ikke mer moralsk forkrøplede enn før. Men vi lever i en fildelerkultur, og har utviklet en rekke klipp- og lim-verktøy og tilsvarende holdninger. Det er blitt så enkelt å jukse, sier filosofen.

– Dessuten er det feil at juks straffer seg. Det ser mange ut til å ha tatt til seg. En konsekvens av å leve i et gjennomregulert samfunn er at mennesker begynner å tro at de ikke lenger trenger å regulere seg selv. De tenker at «hvis vi ikke knipes av noen, er det sikkert greit». Det kan kalles smutthullsetikk: Man outsourcer samvittigheten sin.

Ifølge fagansvarlig Henrik Øhrn i HR-arbeidernes egen interesseorganisasjonen HR Norge, blir de færreste jukserne knepet:

– Du kan skrive nesten hva som helst på cv-en din og ha rimelig uflaks for å bli knepet. Med noen hederlige unntak er falske studiepapirer ikke på radaren til norsk næringsliv, sier Øhrn.

Ingen stoler mer på hverandre enn nordmenn. Det viser en undersøkelse fra European Social Survey. Einar Øverenget mener det gjør oss spesielt sårbare:

– Det er en hårfin balanse mellom tillitsfull og naiv. Vi stoler på at staten oppdager jukserne og har høy terskel for å si fra om mistanker. Med Liv Løberg ringte jo bjellene bortetter, uten at noen plukket opp telefonen.

NO CHECKS. Liv Løbergs falske mastergrad fra London School of Economics and Political Science (LSE) er merket med toppkarakteren «distinction» – til tross for kravet om 70 prosent langt fra er oppfylt på den ➜

CV-JUKS OG FEILANSETTELSER

INFACT KARTLA PÅ OPPDRAG fra bemanningsselskapet Proffice norske bedrifters syn på feilansettelser, og arbeidstageres syn på rekrutteringsprosesser.

- **EN AV TRE** arbeidssøkere i alderen 18–24 år innrømmer å ha pyntet på cv-en.
- **NI AV TI** norske bedrifter innrømmer å ha ansatt minst én medarbeider som kan defineres som en feilansettelse.
- **OVER HALVPARTEN** mener det sosiale miljøet er skadelidende på grunn av feilansettelser.
- **57 PROSENT** antar at feilansettelser koster mer enn 250.000 kroner; en tredjedel av disse at det koster mer enn 500.000 kroner.
- **85 PROSENT** har opplevd at referanser gir et annet bilde av jobbsøker enn det jobbsøker ga av seg selv.
- **FIRE AV TI** bedrifter benytter ikke praktiske tester i rekrutteringsprosessen, men sier de ser viktigheten av å gjøre det.
- **FIRE AV TI** nordmenn mener de har kolleger som aldri burde vært ansatt.

OVERTRO PÅ REKRUTTERINGSSELSKAPENE

HR NORGE OG MEDITOR SEARCH publiserte i 2008 en undersøkelse med HR-ansatte som driver spesifikt med rekruttering:

- **43 PROSENT** av de HR-ansatte har opplevd «grov juks» og bevisste feil på CV eller dokumentasjon.
- **50 PROSENT** sier at jobbsøker ofte gir et annet inntrykk av seg selv enn kommer til uttrykk når man sjekker referanser eller ektheten på papirer.
- **TEMAET «VERIFISERING»** oppleves som nytt, og verktøy til bruk for verifisering er uoversiktlig og usystematisk.
- **OVER HALVPARTEN** mener at deres bedrift ikke har gode nok kunnskaper om hvordan man sjekker bakgrunn og verifiserer informasjon om søkere.
- **MANGE OPPGIR** at de har rutiner og systemer for å verifisering, men at rutinene sjelden blir fulgt.
- **UNDERSØKELSEN STADFESTER:** «Det er tydeligvis en overtro på at rekrutteringsselskapene gjør mer enn firmaene selv ifm. verifisering, men man aner ikke hva det er rekrutteringsselskapene faktisk gjør eller hvilke verktøy de benytter.»

NORDMENN EUROPAS MEST NAIVE

- **NORDMENN** er Europas mest tillitsfulle folkeferd, viser en europeisk undersøkelse i regi av European Social Survey.
- **FIRE AV FEM** nordmenn sier de «stoler på folk flest»». Norge troner klart øverst på undersøkelsen av 30 europeiske land.
- **–OM DET ER RIKTIG** å kalle folk naive eller tillitsfulle kan jo diskuteres, sier spesialrådgiver Kirstine Kolsrud ved Norsk samfunnsvitenskapelige data, til Aftenposten.
- **–DETTE ER HELT** i tråd med hva vi finner i andre undersøkelser som måler tillit til samfunnsinstitusjoner, politikere og politiske partier. Norge ligger veldig høyt, sa professor Anders Todal Jensen til Aftenposten.

medfølgende karakterutskriften. Skolens navn er skrevet feil på diplomet: «Political Science» i skolens navn er blitt til «Public Administration» på Løbergs vitnemål. En skole med ordet «science» i navnet ville neppe skrevet «sience» på vitnemålet, heller. Også på siviløkonom-sertifikatet fra Norges Handelshøyskole er det feilstavelser.

– Alle med sunn skepsis og elementær kunnskap om høyere utdannelse burde stusset over Løbergs papirer. Men glippen er ikke overraskende. Våre undersøkelser viser at næringslivet har en overtro på at rekrutteringsselskapene gjør mer enn selskapene selv for å verifisere studiepapirene. Samtidig aner de ikke hva rekrutteringsselskapene faktisk gjør. Tror kundene at ved å benytte et rekrutteringsbyrå, så blir slikt bare «håndtert»? spør Henrik Øhrn i HR Norge.

Manpower, som screenet Løberg til jobben på Veterinærhøyskolen, har bekreftet at de ikke foretar særskilt bakgrunnssjekk av studiepapirer:

– Vi sjekker ikke papirene. Vi ringer bare referansene fra forrige arbeidsgiver, sa personalkonsulent John Vegard Kleven i retten.

DNs egne undersøkelser viser at de fleste rekrutteringsselskapene som oftest bare foretar referansesjekker, med mindre klienten ber om grundigere sjekk. Foruten helsevesenet er det fortsatt bare Politiet og Forsvaret av offentlige instanser som foretar rutinemessig verifisering av studiepapirer. Norges Bank kommer nå etter.

Det er sjelden en referanse – som kandidaten selv oppgir – bidrar til å avsløre juks. Liv Løberg ble for eksempel innstilt til lederjobben i SAFH på bakgrunn av anbefalingen «soleklar kandidat» fra bemanningsselskapet Management Synergy. En av referansene, instituttleder Halvor Hektoen ved Norges veterinærhøgskole, anførte at «vi satte veldig pris det hun gjorde på personalsiden, men på økonomisiden hadde hun ikke detaljerte kunnskaper nok til å føre regnskapet.»

Med andre ord er en siviløkonom som ikke skjønner økonomi ikke mistenkelig nok til å verifisere bakgrunnen hennes.

– Løberg-saken ble en skikkelig vekker for hele bransjen, sier partner Christian Grytnes i Management Synergy til DN.

– Vi lærte at vi ikke kan stole på noen.

HAMAS? NO PROBLEM. En studieveileder ved navn Robert Washington tar telefonen på Belford University. Han har tung østeuropeisk aksent, men hevder han sitter i Arizona. Vi vil vite hvordan en «ti mann stor fakultetskomité» kan godkjenne Hamas' charter som avhandling i statsvitenskap.

– Etter den eposten jeg sendte til deg, er det en hel prosess der vi registrerer deg, og så går vi dypere inn i det du faktisk har gjort og finner ut hvilken grad du er kvalifisert til, svarer Washington.

– Så om Bruno hadde studert medisin hos dere, ville du fortsatt kommet til ham om du kjente deg litt øm i prostata?

– Utvilsomt!

daniel.butenschon@dn.no

FLINK BISK. *Master of Business Administration fra Columbia University. I et globalt arbeidsmarked vil mange arbeidsgivere ikke vurdere å ansette – eller forfremme – en søker uten et universitetsdiplom. Diplommøllen svarer på disse behovene: Det er enkelt, lukrativt og sjansen for å bli knepet er minimal.*

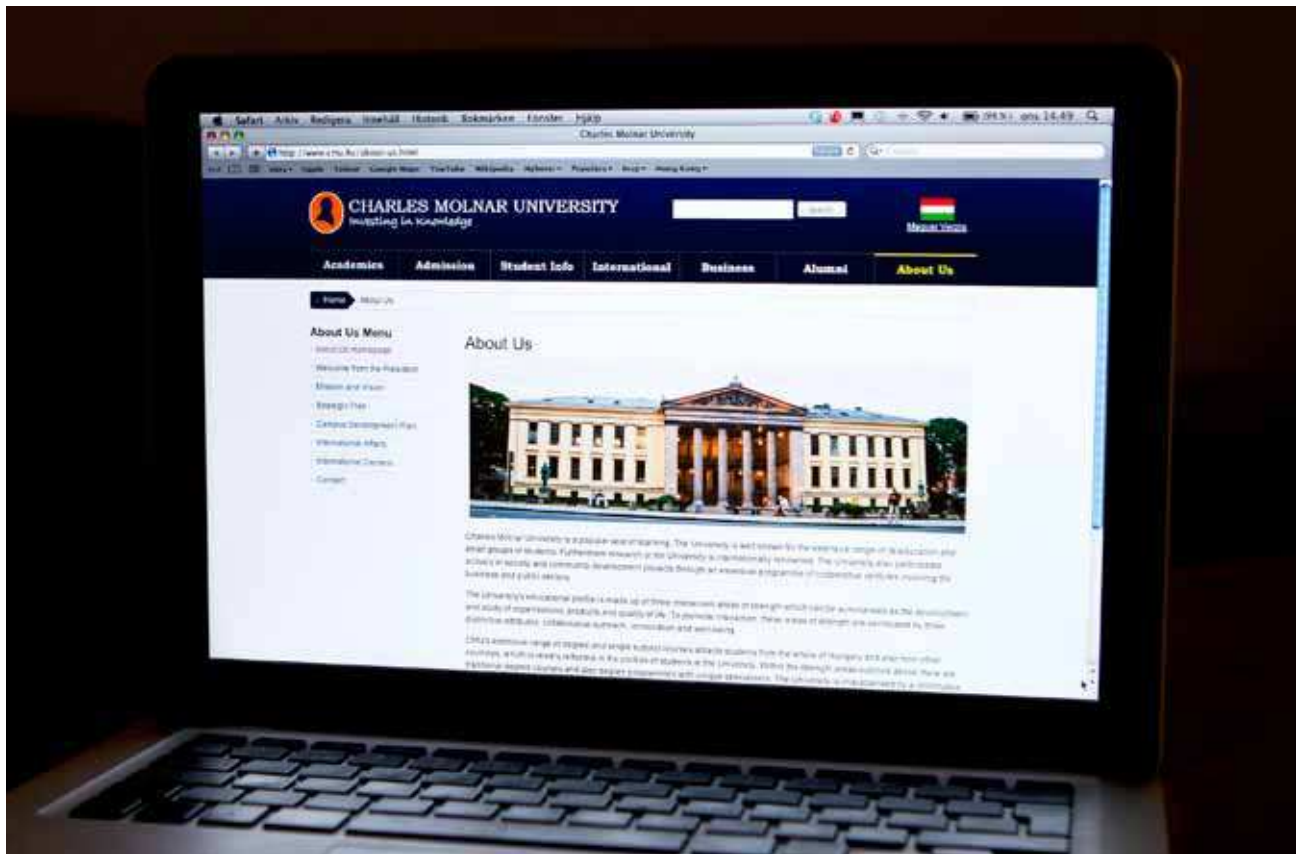

CHARLES MOLNAR UNIVERSITY. Dette ungarske bløffuniversitet er av den mer sofistikerte typen, med gjennomførte nettsider, fysisk adresse og ditto høyere studiegebyrer. Bildet på forsiden er derimot av Universitet i Oslo. NOKUT har kontaktet ungarske myndigheter om å få stengt nettsiden.

SJEKKER IKKE VITNEMÅL

De fleste norske rekrutteringsselskaper sjekker aldri om kandidatenes vitnemål er ekte.

DN HAR SPURT de ledende norske rekrutteringsfirmaene om deres praksis vedrørende bakgrunnssjekk. Svarene stadfester at rekrutteringsbransjens «grunnpakke» sjelden inneholder verifisering av studiepapirer. I den grad slik «utvidet bakgrunnssjekk" praktiseres, er det etter forespørsel fra oppdragsgiver eller ved særlig grunn til mistanke.

– I utgangspunktet regner vi ikke falske vitnemål som et stort problem. Det er derfor hele bransjen har hatt en litt laid-back praksis på dette. Men det er naivt å tro at dette problemet ikke er voksende. Løberg-saken var jo paradoksal så det holdt, og var nok en vekker for mange, sier administrerende direktør Svein Olsen i Mercuri Urval.

Robert Leite i Meditor - et selskap som bistår næringslivet med å verifisere cv-er - tror rekrutteringsselskapene har et dilemma:

– De vet at problemet er voksende. Men det er vanskelig å begynne å tilby bakgrunnssjekker nå. Da vil mange spørre: «Har dere ikke gjort dette hele tiden?»

VI STILTE DISSE SPØRSMÅLENE

1. Hva slags bakgrunnssjekk er del av «grunnpakken»?
2. Når utfører dere full verifisering av studiepapirer?
3. Er falske studiepapirer et stort problem?
4. Har Løberg-saken ført til en økt bevisstgjøring hos dere?

MERCURI URVAL

SVEIN OLSEN, ADMINISTRERENDE DIREKTØR:

– Vi får bekreftede vitnemål og attester, og foretar minst tre referansesamtaler. Vi gjør en utvidet google-sjekk om det hefter noe ved kandidatens omdømme og kanskje en kredittsjekk. Verifisering av vitnemål er en komplisert operasjon og ikke vanlig. Vi er nok ikke annerledes enn andre på dette. Det vil være naivt å tro at dette ikke er et økende problem. Løberg-saken førte ubetinget til en større bevissthet rundt slik juks. På en kommend e ledergruppesamling er utvidet bakgrunnssjekk et sentralt tema. Vi ser på et samarbeid med NOKUT.

VISINDI

JENNY HOMME, LEDER OSLO:

– Vi har standard grundig nettsjekk, kredittsjekk og tar referanser. Alle kandidater signerer på riktigheten av biografiske data, oppnådd grad, sertifiseringer, verv. I enkelte rekrutteringsprosesser ber vi om pass eller tilsvarende identitetsbevis. I noen situasjoner, eventuelt på grunn av at vi er i tvil, kontakter vi studiestedet for bekreftelse av vitnemål. Dette gjør vi ellers etter avtale med kunden eller ansettelser som krever sikkerhetsklarering.

– Som når dere nå rekrutterer ny sikkerhetsdirektør i Regjeringskvartalet?

– Nettopp. Men vi opplever ikke mange juksere selv om vi er blitt mer bevisste på dette.

DELPHI

LIV LØBERG, PARTNER:

– Vi gjør systematiske intervjuer og grundige referansesjekk med personer vi selv ønsker å snakke med, og sjekker slik ansettelsestid, stilling, oppgaver, ansvar, resultater. Vi får originalvitnemål og attester og gjør kreditsjekk av finalekandidater der det er tillatt. Når relevant ber vi om NOKUT-bekreftelse på utenlandsk utdanning og hvilken norsk utdanning det tilsvarer. Utvidet sjekk av papirer gjør vi særlig i de tilfellene det er noe i prosessen som gjør at vi blir usikre på om det som blir fortalt er riktig. Vi gjør det også for enkelte kunder som har det som krav. Det er en liten økning i falske studiepapirer. Både Løberg-saken og andre saker peker på viktigheten av å gjøre gode, kvalitetssikrede jobber.

MANPOWER GROUP.

DIVISJONSDIREKTØR KNUT AULUND:

– Vi sjekker offentlig godkjent legitimasjon og får samtykkeerklæring til å sjekke ekthet. Originale attester og vitnemål fremlegges, og utdannelse fra utenlandske studiesteder skal være godkjent av NOKUT. Antallet referanseintervjuer avhenger av stilling og nivå. Ytterligere verifisering av studiepapirer skjer i samråd med den enkelte oppdragsgiver. Rekrutteringsfaglig er det ikke vanlig praksis i Norge å ta ekthetskontroll av kandidatens vitnemål og attester, men det gjøres i enkelte tilfeller av en nøytral ekstern og spesialisert samarbeidspartner. Dersom vi avdekker og beviser slikt juks, blir kandidaten svartelistet. Løberg-saken er alvorlig. Den største omleggingen vi har hatt på området skjedde i kjølvannet av underslagsskandalen i Undervisningsbygg i 2006.

HEADVISOR

PER INGE HJERTERAKER, PARTNER:

– Vi får alltid vitnemål og attester i original for å sjekke vannmerke og tar som regel kopi av disse. Etter avtale med kandidater tar vi også kredit-sjekk på stillinger der dette er aktuelt. Full verifisering og kontakt med læresteder foretas i særlige tilfeller etter egenvurdering. Falske papirer er et økende problem. Særlig med økende antall utenlandske søkere til norske stillinger der vi har mindre kontroll på utdanningsinstitusjonene vil vi nok igangsette flere tiltak for å kvalitetssikre søkere og deres papirer. Løberg-saken bidro i høyeste grad til å aktualisere problemstillingen hos Headvisor. ●

daniel.butenschon@dn.no